

עמנואל שילה

הספיק עם העיניים

שהגיע למצב של סבל ועיניו עד כדי טי-רוף הדעת.

לדרך החקירה הזאת יש מחיר כבד. היא פוגעת גם בחפים מפשע ועל-זה לה לגרום נזקים בלתי הפיכים, פיזיים ובעיקר נפשיים. תחת עיניים עלולות להימסר הודאות שוא, שבטקנותיהן נאשמים יועשו שלא כדין. בטרור הערבי אין ברירה אלא להילחם בשיטות כאלה בגלל היקפו העצום, משאביו הגדולים, התמיכה הרחבה שהוא נהנה ממנה, וכי תוצאה מכל זה - המספר העצום של חללים שהוא מפיל גם אחרי השיטות הללו ננקטות נגדו. טרור יהודי, אם יש דבר כזה, הוא זעום בהיקפו, ולכן לא ביה, נתמך על ידי מיעוט שולי, ולכן לא מהווה איום ששיטות חקירה רגילות לא מספיקות כדי להתמודד איתו.

הרצח המשולש בדומא הוא פשע נורא, שמבצעו צריכים להיתפס ולהיענש בחומרה. פגיעה בסגנון 'תג מחיר' ברכוש או בגוף של ערבים שנבחרו באקראי היא גם עוול וגם איזולת. הציונות הדתית דוחה ומשתדלת גם לעקור אידיאולוגיות אנטי-ציוניות קיימות, ציוניות, אנרכיסטיות, הזויות ומסוכנות שנוצרו בשולי השוליים שלה.

האינטרס הפוליטי והתדמיתי שלנו הוא להפקיר את הקיצוניים הללו לגורלם. אבל לא יעזור כלום, הם בנים שלנו. בנים - אולי סוררים - של אנשים כמונו, של משפחות ציוניות-דתיות ערכיות ונורמטיביות, שמצוקות ובלבול הובילו אותם למעשים קשים. כן, גם לכם או לחברים שלכם יכול אולי לצאת בן כזה. הם לא ערבים, ולכן תנועות השמאל הרבות שנאבקות על זכויות האסיר לא יתאמצו למענם. ברגע זה ממש יש עצור רים חדשים שכנראה ממשייכים להיחקר באותן שיטות זועזעות. או כן, זה אולי זיקק לנו פוליטית ותדמיתית, אבל יש עלינו חובה מוסרית לזעוק: מספיק עם העיניים האלה.

ובינתיים, בעוד אנחנו מתכתשים בינינו, עוד שני יהודים נרצחו היום במתקפת הטרור שנמשכת כבר שלושה חודשים.

האם המחלקה היהודית בשב"כ חוקרת בעיניים את החשודים בהצתא בדור מא? לדעתי ולצדדי - התשובה חיובית. לא, לא הייתי זכוב על הקיר במתקני החקירה, אבל ניתוח הגיוני של העובדות הידועות לי מוביל למסקנה הזאת.

גורמי האכיפה והחקירה הם שיצאו את הערפל העובדתי שבתוכו אנו שרויים. הם שמנעו מפגש של הנחקר עם עורכי דינם והאריכו את מעצרו שלא בפניהם - בין השאר כדי שלא יוכלו לספר את שעובר עליהם. הם שהטילו צו איסור פרסום שמונע מהתקשורת לבצע את תפקידה ולפרסם את פרטי הפרשה. הם דואגים שמעשיהם יישארו באפילה, ולכן אסרו לתת להם ליהנות מן הספק.

תיאורים מפורטים של עיניים קשים יצאו מעדויות של העצורים בבתי המשפט, מעורכי דינם ומבני משפחותיהם של העצורים, ומסביבתם של עצורים שכבר שוחררו - לעתים במצב קשה. תגובת השב"כ להאשמות היא לא ממש מכיחשה. הם אומרים שהכול נעשה על פי חוק ובפיקוח שיפוטי. כלומר: לא שאין עיניים, אלא שהעיניים הם חוקיים. כי אחרי שהגדירו את הנחקרים כארגון טרור ופצצה מתקתקת, מותר לענות אותם.

פעמים רבות הסבירו לנו אנשי השב"כ שהם לא מצליחים לפצח את פעילי 'תג מחיר' משום שהם מתודרכים ומיומנים בעמידה מול חוקרים. שוב ושוב הם אמרו: תגדירו אותם כארגון טרור, תנו לנו סמכות לחקור אותם באמצעים שבהם אנחנו חוקרים את המחבלים הערבים, ונפצח אותם. והנה, הם קיבלו את הסמכות ואכן הצליחו, בתום שלושה שבועות של חקירה אינטנסיבית, להשיג הודאה באשמה. כאשר במערכת הראשונה מישוהו מבקש אקדח כדי לירות בחברו, ובמערכת האחרונה אותו חבר נופל מת, אני נוטה לחשוב שהראשון ירה בו - אלא אם יוכח אחרת.

צריך לזכור שהנחקרים הללו קשורים ולמודי ניסיון. רבים מהם כבר נחקרו בעבר ושתקו. אם מי מהם דיבר כעת והפיל את עצמו, למרות שידע שהוא צפוי לשבת בכלא שנות דור - כנראה

בתחום החפות, עולה כי הודאות שווא יכולות להתקבל גם תחת לחץ פסיכולוגי בלבד, ולא רק כתוצאה מעיניים ומכות. עוד עולה מהמחקרים כי גם אם הנחקר מסר בחקירתו פרטים מוכמנים, שלכאורה ידועים רק לו, אין בכך ודאות מוחלטת לגבי נכונות ההודאה. מחקר אמריקני גילה כי ב-58 מתוך 63 הודאות שווא היו פרטים מוכמנים. "מסקנת המחקר היא שהחוקרים - לעתים במודע ולעתים שלא במודע - מלמדים את הנחקר את פרטי האירוע בשאלותיהם, ובכך מזהמים את ההודאות".

פרופ' סג'רו מוסיף כי "בעבר טעו לחשוב שרק אדם שמשתייך לאוכלוסייה חלשה צפוי להודות הודאת שווא: קטינים, מסוממים, לוקים בשכלם, לוקים בנפשם, אולי גם מהגרים. היום ידוע על בסיס המחקרים החדשים שגם אדם 'נורמלי' עלול להודות הודאת שווא. ככל שיופעל עליו לחץ גדול יותר, כך מצד אחד גדלים הסיכויים שיוודה, ומצד שני ההודאה תלמד אותו פחות ופחות אם אכן ביצע את העבירה".

פרופ' סג'רו הציע לקבוע בחוק דרישה של סיוע חזק בנוסף להודאה, ראייה אובייקטיבית וחיצונית לנאשם. "השב"כ מתנגד לשינוי החוק בטענה שהם יודעים להישמר מפני הודאות שווא, כי הם לא מסתפקים בהודאה אלא מאמתים אותה. האימות צריך להיות ראייה נוספת של סיוע. השב"כ מתנגד לדרישת הסיוע, בטענה שאיננו יכול לחשוף מקורות. מכיוון שמקבלים את עמדת השב"כ ולא משנים את החוק, גם משטרת ישראל ממשייכה להתמקד בגביית הודאות במקום בחיפוש ראיות אחרות, אובייקטיביות". סג'רו קובע כי "הכרחי לשנות את המצב הקיים, שבו לצד הרשעת אשמים, מורשעים גם חפים מפשע".

מחאות ספונטניות התקיימו השבוע בכל רחבי הארץ בדרישה להפסיק את עינוי העצורים. במוצאי שבת התקיימה בירושלים הפגנה בהשתתפות מאות אנשים ומשפחות העצורים מול ביתו של ראש השב"כ, יורם כהן. בהמשך השבוע התקיימו הפגנות ומשמרות מחאה מול בתייהם של חברי כנסת מהבית היהודי, וכן מול בית המשנה ליועץ המשפטי לממשלה רוז נורי, ושופט בית משפט השלום בפתח תקווה ארוז נוריאלי.

כמעט מדי ערב נערכו הפגנות בגשר המיתרים בירושלים. ביום ראשון נערכה במקום הפגנה רבת משתתפים, שבמהלכה ביקשו המפגינים לחסום את הכביש. עדי ראייה דיווחו על אלימות קשה שהפעילו השוטרים כלפי המפגינים, כולל שימוש בגז מדמיע. הפגנות נוספות התקיימו גם באשקלון, ערד, נתניה ועוד. שלוש (ג') בערב הפגינו מאות אנשים בצומת התשבי בצפון, כאשר המשטרה מפעילה נגדם אלימות בלתי מבוקרת. "הייתה פה אלימות מטורפת של המשטרה", סיפרה אחת המפגינות ל'בשבע', "הם דפקו לאנשים את הראש על מכוניות, משכו להם בשיער, התזו להם גז מדמיע לתוך העיניים. גם אנשים שישבו על המזרחה נדחפו על ידי שוטרים לניידת תוך בעיטות, חנק ועוד. היו פה מראות כמו בעמנונה, רק בלי האלות".

מקום לשימוש בעיניים נגד חשודים שאינם מוגדרים כפצצה מתקתקת, דברי השר אריאל.

גורם נוסף בבית היהודי אשר מחזיק בעמדת כוח בפרשה הוא יו"ר ועדת החוקה, ח"כ ניסן סלומינסקי. בשיחה עם 'בשבע', מסביר סלומינסקי מדוע הוא מקבל בשלב זה את תשובותיהם של אנשי השב"כ, אולם מזהיר כי אם יתגלו חריגות הוא ידרוש ענישה, שייתכן ותהיה גם סגירת המחלקה היהודית בשב"כ. "אנשי השב"כ טוענים שמדובר בפצצה מתקתקת. אני לא יודע להגיד אם זה נכון. אם זה כך - השופט אישר להם להמשיך הלאה ולעבור לדרגה גבוהה יותר של עינויים. השב"כ אמר שפעל על פי אישור שופט. אין לי כלים ויכולות לבדוק, אנחנו כרגע מגששים באפלה".

"אני מנסה ליצור הרתעה ואיום. הם יודעים שאני עוקב אחריהם, רושם כל אינפורמציה. הזמנתי אותם אליי לחדר, השאלות נשאלו. גם כשהם מכחישים, אני אומר להם שהיד רושמת. אני לא יכול לומר להם שישחררו את העצורים עכשיו, אבל יכול לאיים עליהם שיפעלו על פי חוק, אין לי מה לעשות יותר מזה. אם התברר שהם חרגו ממה שמוותר, הם ישלמו מחיר יקר. אולי פירוק המחלקה היהודית, אולי סילוק האנשים שהיו מעורבים בזה".

גורמים נוספים בציונות הדתית הביעו עמדה מעורבת ביחס לפרשה. מוז'ל בני עקיבא, דני הירשברג, גיבה באופן מלא את מעשי המחלקה היהודית בשב"כ: "לא ניתן לבנות מדינה בלי מערכת משפט ובלי כוחות ביטחון, כולל שב"כ. הם שמוסרים נפשם במאבק נגד הטרור הערבי, לילות כימים. וכן, קבוצה מתוכם הופקדה על המשימה להגן עלינו גם ממעשי טרור, עוולה ונבלה של יהודים, שעלולים לסכן את כולנו בזירה הארצית והבינלאומית, שעלולים חלילה להביא למצב של אנרכיה. אם יש מי שבמסגרת החקירה חרג מסמכותו, יש לטפל בזאת, אך אין בכך משום לשנות דבר מה מיחסנו למדינת ישראל ולמערכתה", אמר הירשברג.

"אי אפשר להסתמך רק על הודאה"

החקירות בעיניים הניבו כאמור עד כה הודאה של חשוד אחד. המשפטן פרופ' בועז סג'רו מסביר ל'בשבע' כי ההודאות שהוצאו תחת לחץ אין כל משקל. עוד קודם לכן אומר פרופ' סג'רו כי ככלל "עיניו או הפעלת כוח בחקירה - אסורים. אך אפילו אם מותרת הפעלת לחץ על נחקר, אין כל טעם בהודאה שניתנה תחת לחץ שהפעילו החוקרים על הנחקר. היא לא תלמד אותנו האם אכן עבר את העבירה".

לדבריו, המחקרים החדשים מלמדים שיש שיעור משמעותי של הודאות שווא, ולכן לא נכון להמשיך ולראות בהודאה את "מלכת הראיות" כבעבר, אלא נכון יותר להיזהר מפניה ולראות בה את "קיסרית הרשעות השווא". פרופ' סג'רו מסביר כי על פי מחקרים שנעשים

רמת תמיר, דיור מוגן דתי לגיל השלישי! דירות מותאמות לאוכלוסיה מבוגרת, מרביתן עם שני שירותים ומרפסת מרווחת

עכשיו ברמת תמיר, מבצע חסר תקדים על מגוון דירות שיוצבו מחדש:

דירת סטודיו החל מ- 380,000 ₪

דירת 2 חדרים החל מ- 690,000 ₪

אחזקה חודשית מ- 4,800 ₪*

לבחירתכם גם דירות: 1.5, 2.5, 3, 3.5 חדרים. לחלק גדול מהדירות יש מרפסת.

לפרטים נוספים התקשרו: *6864 • 02-5724444

שפע חיים 2, כביש רמות, ירושלים. • 02-5811848 • 07:00-18:00 • מייל: home@ramat-tamir.co.il • אתר: www.ramat-tamir.co.il

דואגים שתמיד תרגישו בבית

רמת תמיר
בית מוגן דתי לגיל השלישי
דואגים שתמיד תרגישו בבית

רמת תמיר
בית מוגן דתי לגיל השלישי
דואגים שתמיד תרגישו בבית